

Handlingsplan for Tyskland

	Handlingsplan	2
1.	Mål og tiltak.....	2
	1.1 Horisontale/generelle tiltak	2
	1.2 Nordområde, klima og energi.....	2
	1.3 Forsvars- og sikkerhetspolitikk	3
	1.4 Samferdselssamarbeid	4
	1.4.1 Luftfart.....	4
	1.4.2 Jernbane.....	5
	1.5 Kultursamarbeid, profilering og nettverksbygging	5
	1.6 Forskningsamarbeid	7
	1.7 Utdanningssamarbeid	9
	1.8 Økonomi og næringsliv	10
	1.9 Regionalt samarbeid.....	11
	1.10 Familie- og likestillingspolitikk.....	12
	1.11 Justispolitikk. Toll- og politisamarbeid	12
2.	Oppfølging	13
3.	Vedlegg	14
	3.1 Forskning	14

Handlingsplan

1. MÅL OG TILTAK

1.1 Horisontale/generelle tiltak

Målsetting: Å sikre innflytelse og gode forbindelser på prioriterte områder.

Bakgrunn: For å kunne ivareta målsettingene på hvert prioriterte område, må det også iverksettes tiltak som skal gjennomføres på tvers av saksområdene.

Tiltak:

- Aktiv bruk av bilaterale kontakter for drøftelse av konkrete saker som behandles innenfor EU/EØS-rammen på et tidligst mulig tidspunkt. Ansvarlig: Utenriksdepartementet, berørte fagdepartementer og ambassaden i Berlin.
- Årlige europapolitiske konsultasjoner. Ansvarlig: Utenriksdepartementet og ambassaden.
- Utnytte en hospiteringsordning i tyske departementer for norske departementer der EU/EØS-beslutninger er under forberedelse. Ansvarlig: Utenriksdepartementet, berørte fagdepartementer og ambassaden.
- Ordningen med utplassering av norske diplomater i tysk UD og tyske diplomater i norsk UD videreføres. Ansvarlig: Ambassaden og Utenriksdepartementet.
- Bruke besøksprogrammet systematisk overfor representanter fra offentlig og privat sektor på områder av gjensidig interesse. Ansvarlig: Ambassaden i samråd med Utenriksdepartementet.
- Fremme et enhetlig og tydelig omdømme for Norge gjennom målrettede og samkjørte profileringstiltak på de ulike fagområdene.
- Aktiv og resultatorientert innsats rettet mot tysk presse og elektroniske medier, samt bruk av egen Norgesportal. Ansvarlig: Ambassaden i samråd med Utenriksdepartementet.

1.2 Nordområde, klima og energi

Målsetting: Legge til rette for bredest mulig samarbeid med Tyskland i utviklingen av nordområdene med henblikk på å ”sikre norsk suverenitetshevdelse, bidra til god ressurs- og miljøforvaltning, lavspenning og sikre full gjennomføring av havretten”, jf. Soria-Moria 2-erklæringen.

Bakgrunn: En bredt anlagt nordområdedialog med Tyskland ble innledet i mai 2004. Fra tysk side knytter det seg særlig interesse til petroleumsutvikling og energisikkerhet, samt fornybar energi, men det er også interesse for ressursforvaltnings- og miljøspørsmål, inkludert atomsikkerhetssamarbeid og klimaspørsmål, samt bioprospektering og nye sjøveier. Oppfølging av denne dialogen skjer på politisk nivå, i embetskonsultasjoner, i direkte kontakt mellom

næringslivsaktører og i målrettede seminarer som i tillegg til de tidligere omtalte aktører også involverer forskere, forskningsinstitusjoner og media.

Tiltak:

- Videreføre og utdype den bilaterale nordområdedialogen på ulike nivå og innenfor ulike fora. Politiske kontakter, embetskonsultasjoner, næringslivsseminarer og akademiske seminarer må benyttes til å fremme en bred dialog tilpasset Tysklands interesser. Ansvarlig: Utenriksdepartementet, berørte fagdepartementer og ambassaden i Berlin.
- Arrangere besøksreiser til de nordlige regioner for tyske politikere, embetsmenn og forskere med energi og ressursforvaltning som fagfelt. Ansvarlig: Utenriksdepartementet og ambassaden.
- Stimulere til styrket forsknings- og utdanningssamarbeid på Svalbard, Senter for klima og miljø i Tromsø og innenfor rammen av Svalbard Integrated Observatory System (SIOS). Ansvarlig: Miljøverndepartementet og Kunnskapsdepartementet.
- Videreføre ordningen med lærestoler i energifag ved universitetene i Stavanger og Clausthal. Ansvarlig: Utenriksdepartementet og ambassaden.
- Videreføre hospiteringsordning i det tyske utenriksdepartementet knyttet til tema energi. Ansvarlig: Utenriksdepartementet og ambassaden.
- Følge opp dialogen med Tyskland om energi-, klima- og miljøteknologi, herunder fangst og lagring av CO₂ gjennom dialog, seminarer og workshops. Ansvarlig: Miljøverndepartementet, Olje- og energidepartementet, ambassaden, Innovasjon Norge, Intpow.
- Arrangere pressereiser for utvalgte tyske journalister. Ansvarlig: Ambassaden.
- Stimulere interessen for tyske kulturmiljøer for å delta i kulturprosessene i Nord. Ansvarlig: Utenriksdepartementet, Kulturdepartementet og ambassaden.

1.3 Forsvars- og sikkerhetspolitikk

Målsetting: Utvikle og utdype det sikkerhets- og militærpolitiske samarbeidet med sikte på å knytte tette bånd over hele det sikkerhets- og militærpolitiske spektrum med Tyskland, bilateralt og innen NATO, FN og ESDP. Det er ønskelig å videreutvikle et bredt samarbeid innen utvalgte militære kapasiteter og fagområder, inkludert konseptutvikling, materiellanskaffelser, operasjoner og drift, både for å opprettholde bredden av våre militære kapasiteter og videreutvikle fagmilitære kompetanse. Det er videre ønskelig med økt tysk militær tilstedeværelse i nordområdene gjennom trening og operasjoner for derigjennom å vise vilje og evne til å ivareta felles interesser. Forsvaret bør aktivt bidra til tysk/norsk teknologi- og industrisamarbeid, primært innen forsvarssektoren, men også på andre områder av sikkerhetspolitisk betydning.

Bakgrunn: Ut fra dagens sikkerhetspolitiske situasjon, samt utviklingen og erfaringer i Forsvaret er det ønskelig med et bredt samarbeid mellom Tyskland og Norge. Argumentene for dette fra norsk side er først og fremst av sikkerhetspolitisk art, dernest økonomiske og operative. Tysklands rolle som en innflytelsesrik og pålitelig

forbundsfele i forhold til ivaretagelse av norske sikkerhetspolitiske interesser, må videreutvikles. Dette forhold skal være premissgivende for alle deler av samarbeidet. Det sikkerhetspolitiske samarbeidet må understøttes av ulike militære tiltak.

Tiltak:

- Videreføre halvårlige norsk - tyske sikkerhetspolitiske konsultasjoner. Ansvarlig: Utenriksdepartementet, Forsvarsdepartementet og ambassaden i Berlin.
- Gjennomføre årlige faglige konsultasjoner om nedrustning og ikke-spredning. Ansvarlig: Utenriksdepartementet og ambassaden.
- Videreføre konsultasjoner på embetsnivå om samarbeidet knyttet til sivil krisehåndtering og gjenoppbygging i land der Tyskland og Norge er aktive, som f. eks. i Afghanistan. Ansvarlig: Utenriksdepartementet, Justisdepartementet og ambassaden.
- Videreføre årlige fagmilitære konsultasjoner med den militære ledelsen. Ansvarlig: Forsvarsdepartementet.
- Videreutvikle kontakten som er etablert for løpende informasjonsutveksling gjennom gjensidig utplassering av forbindelsesoffiserer/instruktører til bl.a. de operative hovedkvarterene (Potsdam og Bodø), forsvarsgrenenes staber, utvalgte institusjoner i Tyskland og Norge, samt avdelinger i operativt samvirke. Ansvarlig: Forsvarsdepartementet.
- Tilby og legge til rette for regelmessig trening av tyske luft-, sjø- og landstridskrefter i Norge, særlig i de nordligste deler av landet. Ansvarlig: Forsvarsdepartementet.
- Samarbeide om konkrete bilaterale og multilaterale materiellprosjekter. Herunder identifisere og utvikle kapasiteter med potensial for felles materiellanskaffelser/-oppgradering, utdanning, prosedyrer og logistikk. Ansvarlig: Forsvarsdepartementet.
- Identifisere og utvikle komplementære systemer og kapasiteter som grunnlag for felles deltakelse i operasjoner. Ansvarlig: Forsvarsdepartementet.
- Videreutvikle kunnskapene om Tyskland og det tyske forsvaret gjennom å regelmessig ha norske elever ved tyske kompetanse- og utdanningsinstitusjoner. Ansvarlig: Forsvarsdepartementet.

1.4 Samferdselssamarbeid

1.4.1 Luftfart

Målsetting: Å sikre et tilfredsstillende felleseuropeisk implementeringsregelverk for utforming av lufthavner med tilstrekkelig grad av fleksibilitet.

Bakgrunn: Forordning 1108/2009 er det formelle grunnlaget for utvidelse av det europeiske flysikkerhetsbyrået EASAs ansvarsområde til å omfatte lufthavner, lufttrafiktjenester og flysikringstjenester. I forordningen er det fastsatt grunnleggende krav for dette området, men gjennomføringsregelverket er ennå ikke utviklet. Implementeringsregelverket vil bli fastsatt av Kommisjonen etter forslag fra EASA

(European Aviation Safety Agency). EASA vil i prosessen frem mot ferdigstilling av regelverket ultimo 2010 bistås av GASR (Group of Aerodrome Safety Regulators). Denne gruppen er en uformell sammenslutning av 30 europeiske land, deriblant Tyskland.

Norge har mange små regionale lufthavner i distriktene, og ved flere av disse er det utfordringer knyttet til vær og topografi som gir utfordringer i forhold til å oppfylle forordningens krav om sikkerhetsnivå på lufthavner. Det er således viktig at implementeringsregelverket åpner for alternative måter å nå det fastsatte trygghetsnivået gjennom kompensierende tiltak. I arbeidet med å medvirke til at endelig implementeringsregelverk får den fleksibiliteten som er nødvendig sett ut i fra norske forhold, er Tyskland en viktig meningsfelle å fortsette å trekke vekslers på og få støtte fra i utviklingen av dette regelverket. Oppfølging av dialogen som har vært med Tyskland hittil gjennom kontakt på statsrådsnivå og departementsnivå vil fremover i første rekke skje på ekspertnivå i ulike arbeidsgrupper m.v.

Tiltak:

- Fortsatt samarbeid og dialog med Tyskland om utviklingen av implementeringsregelverk for utformingen av lufthavner. Ansvarlig: Samferdselsdepartementet.

1.4.2 Jernbane

Målsetting: Å styrke driftsstabiliteten på norsk jernbane gjennom å utveksle erfaringer med andre land som har tilsvarende utfordringer.

Bakgrunn: Driftsstabiliteten innen norsk jernbane er ikke god nok. Det arbeides med å gjøre denne vesentlig bedre. Fra norsk side erfarer vi at en også i Tyskland opplever en del av utfordringene vi har i Norge, ikke minst knyttet til en del klimatiske forhold.

Tiltak:

- Sammen med Jernbaneverket og NSB vurderes å kontakte rette instanser i Tyskland med tanke på å utveksle erfaringer knyttet til å håndtere driftsrelaterte utfordringer innen jernbane og hvordan disse kan løses. Ansvarlig: Samferdselsdepartementet.

1.5 Kultursamarbeid, profilering og nettverksbygging

Målsetting: Styrke det kulturelle samarbeidet mellom Norge og Tyskland, spre kunnskap i Tyskland om Norge og norske forhold, samt styrke Norges omdømme. Etablere og ivareta et bredest mulig nettverk av kontakter i Tyskland.

Bakgrunn: Det er klare synergier å hente i kultur- og profileringssatsingen og den innsats som gjøres på det politiske, økonomiske og næringsrelaterte området i Tyskland. Aktivitet på dette feltet bidrar til å underbygge det generelle omdømmet av

Norge i Tyskland, og utgjør en integrert del av den utadrettede innsats som gjennomføres fra norsk side.

Gjennom målbevisst omdømme- og profileringsarbeid blir det kjent hva Norge står for, og Norge blir forbundet med de verdier og meninger vi ønsker å fremme.

Norgesportalen i Tyskland er blant de mest besøkte Norgesportalene, og er et viktig verktøy for å nå ut til befolkningen. I denne sammenheng satses mer mot unge.

Aktuelle nettverk kan omfatte norske og tyske organisasjoner, kulturinstitusjoner, kulturnæringene, academia, politiske partier, enkeltpolitikere eller lokale og regionale enheter så vel som media. I lys av Tysklands føderale struktur, er nettopp en regional tilnærming meget viktig.

Tyskland er en helt sentral inngangsport og arena for norske kunstnere, og bidrar til å internasjonalisere den norske kunstscenen. Disse miljøene trekkes aktivt inn i profileringen av Norge i Tyskland. Det finnes for øvrig en rekke stipendordninger for kunstnere og kulturarbeidere¹.

Undervisning i norsk språk og samfunn ved tyske læresteder bidrar til å styrke båndene mellom de to land. Det samme gjelder skoleprosjekter, som f.eks. "Grieg in der Schule". Prosjektet ble restrukturert i 2009, og nye seminarer for lærere gjennomføres løpende.

Ambassaden i Berlin arbeider aktivt for å legge til rette for nettverksbygging mellom norske og tyske politikere. Bl.a. benyttes besøksprogrammet til å sende unge, tyske politikere til Norge. Den norsk-tyske Willy Brandt-stiftelsen har et eget stipendprogram som kan gi støtte til utveksling mellom politiske ungdomsorganisasjoner, ansatte i Forbundsdagen/Stortinget etc. Det årlige norsk-tyske ungdomsforumet har etablert seg som et fast arrangement rettet mot unge.

Tiltak:

- Utnytte høynivåbesøk og større kulturmanifestasjoner til å skape oppmerksomhet omkring Norge både i media og samfunnet forøvrig. Ansvarlig: Ambassaden og Innovasjon Norge.
- Gjennom omdømmeplanen gjennomføre relevante tiltak som kan bidra til å fremme et tidsriktig bilde av Norge i Tyskland. Ansvarlig: Ambassaden, generalkonsulatet i Hamburg og Innovasjon Norge.
- Etablere en egen hjemmeside rettet mot unge: Ansvarlig: Ambassaden, i samarbeid med Innovasjon Norge og generalkonsulatet.

¹ Som bl.a. Ruhrgas-stipendiene, RWE DEAs musikk-stipender, Willy-Brandt-stiftelsens stipender, stipender fra Office for Contemporary Art (OCA) og Det tyske akademiske utvekslingstjenesten (DAAD) gjør det mulig for et stort antall norske kunstnere å studere i Tyskland hvert år

- Fortsette gjennomføring av ”Grieg in der Schule” prosjektet for å øke kunnskap om Norge og styrke båndene mellom Norge og Tyskland. Gjennomføre seminarer for lærere. Ansvar: Ambassaden.
- Legge til rette for nettverksbygging mellom norske og tyske politikere, herunder gjennom besøksprogram for unge, tyske politikere til Norge. Styrke samarbeidet gjennom fortsatt støtte til det årlige norsk- tyske ungdomsforumet. Ansvarlig: Ambassaden og Willy Brandt-stiftelsen.
- Styrke utvekslingen av kunstnere og kulturarbeidere mellom Norge og Tyskland, gjennom bl.a. å sikre finansiering av reisestøtte, ulike stipendordninger og utnyttelse av besøksprogrammer. Ansvarlig: Utenriksdepartementet, departementets samarbeidsinstitusjoner innen kulturfeltet (Kontoret for samtidskunst (OCA), Musikkinformasjonssenteret (MIC), Senter for norsk skjønn- og faglitteratur i utlandet (NORLA), Norsk Form, Norske kunsthåndverkere, Danse- og Teatersentrum og Norsk Filminstitutt samt ambassaden.
- Identifisere og fokusere på deltakelse i fora som kan bidra til kontakt mellom norske kunstnere, musikere og kommersielle aktører. Ansvarlig: Ambassaden og Innovasjon Norge.
- Skape og videreutvikle kontakter innen tysk presse og videreføring av det nordisk-tyske utvekslingsprogrammet for yngre journalister (Internationale Journalisten Programm). Ansvarlig: Ambassaden i samarbeid med Utenriksdepartementet.
- Videreutvikle kontakten og samarbeidet med tyske kulturinstitusjoner, festivaler og andre aktører. Ansvarlig: Utenriksdepartementet, Kulturdepartementet og ambassaden.
- Fortsette arbeidet med det tysk - norske ungdomsforumet, herunder sikre videre finansiering. Ansvarlig: Ambassaden i samarbeid med Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, den tyske ambassaden i Oslo og eksterne samarbeidspartnere.
- Støtte German Norwegian Network (GNN) i samarbeid med den tyske ambassade i Oslo. Ansvarlig: Ambassaden og den tyske ambassaden i Oslo.
- Bidra til et tidsriktig bilde av Tyskland og norsk - tyske forbindelser, blant annet gjennom de foredrag som ambassaden holder for besøkende grupper, ulike organisasjoner og skoleungdom. Ansvarlig: Ambassaden.

1.6 Forskningssamarbeid

Målsetting: Utvide og synliggjøre samarbeidet mellom norske og tyske universiteter, forskningsinstitusjoner, forskere og forskergrupper.

Bakgrunn: Tyske universiteter og forskningsmiljøer er blant de beste FoU-miljøene i Europa. Styrket kontakt, særlig på strategisk nivå, med tyske miljøer vil kunne bidra til å videreutvikle kvaliteten i norsk høyere utdanning og forskning, og gi økte muligheter for innovasjon i privat og offentlig sektor.

Gjennom det europeiske forsknings- og innovasjonsrommet ERA, EUs rammeprogram for forskning, de europeiske grunnforskningsorganisasjonene, det europeiske romfartssamarbeidet ESA, og det bedriftsrettede EUREKA, samt forskningssamarbeidet COST er det etablert et bredt og solid grunnlag for forskningssamarbeidet fremover.

Barents 2020 kan gi grunnlag for nye samarbeidsprosjekter i tillegg til de som allerede eksisterer i tilknytning til forskningsmiljøet og forskningsinfrastrukturen på Svalbard.

I tillegg til forslag om bilateralt samarbeid med Tyskland i søknader om prosjektmidler til EUs rammeprogram og/eller til Norges forskningsråd, finnes det en rekke stipendprogrammer for forskningssamarbeid. For nærmere beskrivelse av disse, se vedlegg.

Tyskland er videre partner i Alomar (atmosfæreobservatorium på Andøya) og bruker jevnlig Andøya Rakettskytefelt for å hente inn ytterligere data fra forskningsraketter. I Ny-Ålesund har Alfred Wegner- instituttet slått forskningsstasjonen sin sammen med franske IPEVs til AWIPEV Arctic Research Base, og de har uttrykt ønske om å bygge ny stasjon med økt kapasitet. AWI er en betydelig aktør innenfor polar og marin forskning i Arktis og Antarktis med en omfattende forskningsinfrastruktur og en viktig partner for norske polarforskningsmiljø.

- Initiere workshops med utvalgte tyske og norske FoU-aktører innenfor bestemte forskningstemaer, hvor også teknologi og næringsmessige anvendelser vektlegges. Ansvarlig: Innovasjon Norge og Norges forskningsråd.
- Fortsette å legge til rette for norske forskningsmiljøer og bedrifters deltakelse i EUs 7. rammeprogram, sammen med tyske partnere. Ansvarlig: Norges forskningsråd og Innovasjon Norge.
- Fortsette å synliggjøre samarbeidet knyttet til bl.a. EUs rammeprogram og internasjonale grunnforskningsinstitusjoner, se redegjørelse i vedlegg, og arbeide for å videreutvikle slikt samarbeid. Ansvar: Kunnskapsdepartementet og Norges forskningsråd.
- Fortsatt fokus på eksisterende stipendordninger (omtalt i vedlegg) og mobilitetsprogrammer innenfor EUs rammeprogram. Ansvar: Kunnskapsdepartementet og Norges forskningsråd.
- Synliggjøre utviklingen av samarbeidet på Svalbard, herunder EISCAT og bruk av UNIS og Ny-Ålesund som plattform for samarbeid innen polare fagfelt, og andre prioriterte fagområder, og opprettholde/styrke mobilitetstiltak på PhD- og postdocnivå innenfor prioriterte fagområder. Ansvarlig: Kunnskapsdepartementet, andre relevante departementer (særlig NHD, OED, MD og FKD) og Norges forskningsråd.
- Arrangere pressereiser for tyske journalister slik at de blir bedre kjent med og kan formidle forskningen som skjer på Svalbard. Ansvarlig: Ambassaden i Berlin.

1.7 Utdanningssamarbeid

Målsetting: Øke antall tyskstuderende og tyske studenter i Norge og antall norske studenter i Tyskland samt bidra til å utvide samarbeidet mellom norske og tyske universiteter og høyskoler. I lys av det brede samarbeidet mellom Norge og Tyskland har man på norsk side også en egeninteresse av å øke kunnskapen om Tyskland og ferdigheter i tysk språk hos norske skoleelever.

Bakgrunn: Det er ønskelig å utvikle det faglige samarbeidet mellom norske og tyske læresteder og øke antallet norske studenter, både på helgrads- og delgradsstudier i Tyskland og omvendt. Senter for internasjonalisering av høyere utdanning (SIU) skal sammen med universitetene og høyskolene bidra til økt internasjonalisering av norsk høyere utdanning. Tiltak rettet mot samarbeid med Tyskland er blant annet å tilrettelegge for økt student- og lærerutvekslinger mellom våre land, f. eks. ved å arrangere spesielle seminarer og kurs for å markedsføre Tyskland som studieland, og ved aktiv koordinering av EUs utdanningsprogram for livslang læring (LLP). Det er synkende etterspørsel fra norske studenter for utvekslingsopphold ved tyske læresteder. Samtidig registrerer norske universiteter og høyskoler en stadig voksende interesse fra tyske studenter for studieopphold i Norge bl.a. gjennom LLPs underprogram Erasmus. Universitetsenteret på Svalbard (UNIS), som har studietilbud innenfor polare fagområder, er også et attraktivt studiested for tyske studenter.

Utenlandslektorene i Tyskland er viktige partnere i arbeidet for å styrke samarbeidet mellom norske og tyske institusjoner og bygge opp kunnskap om norsk språk og kultur. Det tysk - norske studiesenteret i Kiel spiller en viktig rolle ved å arrangere både fagseminarer, kultur- og språkkurs.

Tyskland er Norges viktigste partner i Europa, både politisk, handelsmessig og kulturelt. Dette bør reflekteres i det norske folks kunnskaper om Tyskland og forståelse for viktigheten av å beherske det tyske språk. Ferdigheter i det tyske språket er viktig for arbeidet med å bygge opp og vedlikeholde en bred kompetanse om Tyskland.

Tiltak:

- Aktiv bruk av eksisterende utvekslingsprogrammer for å fremme studentmobiliteten og til å utdype utdanningssamarbeidet mellom utdanningsinstitusjoner på alle nivåer mellom våre land. Erasmus-programmet under LLP er spesielt viktig i denne sammenheng. Ansvarlig: Kunnskapsdepartementet og SIU.
- Legge til rette for samarbeid mellom skoler gjennom kontakt med utdanningsmyndighetene i Norge og Tyskland, på nasjonalt nivå, på fylkes- og delstatsnivå, bl.a. gjennom Comenius-programmet. Ansvarlig: Kunnskapsdepartementet i samarbeid med SIU og Willy-Brandt-stiftelsen.
- Utnytte det tysk - norske ungdomsforumet som en viktig møteplass for norsk og tysk ungdom, og for å stimulerer språkinteressen og kulturforståelsen. Bruke forumets råd til å gi ulike institusjoner mulighet til å drøfte felles utfordringer.

Ansvarlig: Kunnskapsdepartementet, ambassaden og den tyske ambassaden i Oslo.

- Styrke prosjektet "Grieg in der Schule", som bidrar til at elevene lærer om Norge i et bredt perspektiv. Over 300 000 tyske elever har vært gjennom prosjektet. Ansvarlig: Ambassaden.
- Bistå norske kommuner som ønsker å styrke tyskundervisningen i ungdomsskolen. Ansvarlig: Kunnskapsdepartementet og nasjonalt senter for fremmedspråk i opplæringen og ambassaden gjennom foredrag for skoleklasser.
- Norge har god kontakt med Tyskland gjennom EU/EØS-samarbeidet og Bologna-prosessen. En kartlegging av skolesamarbeidet kan fra norsk side foretas gjennom Nasjonalt senter for fremmedspråk i opplæringen.
- Bologna-prosessen sine målsetninger om reformer innen høyere utdanning bør brukes som en plattform for å styrke samarbeidet innen høyere utdanning. Et spesielt fokus bør være på fellesgrader. Ansvarlig: Kunnskapsdepartementet
- UNIS skal brukes som plattform for utdanningssamarbeid innen polare fagfelt.
- Avtale om omgjøring av Den tyske skolen i Oslo til en norsk- tysk bikulturell skole ble inngått 26.02. 2010. Avtalen innebærer en kombinasjon av det norske og tyske skolesystemet, der elevene etter gjennomført videregående opplæring mottar både norsk og tysk vitnemål. Ansvarlig: Kunnskapsdepartementet.
- Avtalen "Gjør det!" om gjensidig utveksling av lærlinger som ble inngått i 2003 videreføres. Ansvarlig: Kunnskapsdepartementet
- Det norske Steffens - professoratet i norsk -tysk kulturhistorie ved Humboldt universitetet videreføres. Ansvarlig: HF-fakultetet ved UiO.
- Arbeide med å få på plass et "Willy Brandt-professorat" ved Universitetet i Oslo. Ansvarlig: Ambassaden, den tyske ambassaden i Oslo, Universitetet i Oslo og Kunnskapsdepartementet.
- Fortsatt støtte og trekke veksler på det tysk - norske studiesenteret i Kiel for gjennomføring av fagseminarer, kultur- og språkkurs. Ansvarlig: UiB og ambassaden.
- Bidra til å styrke skandinavistikkmiljøene ved tyske universiteter, herunder ivareta eksisterende økonomiske bidragsordninger. Ansvarlig: Utenriksdepartementet i samarbeid med SIU og ambassaden.

1.8 Økonomi og næringsliv

Målsetting: Støtte norsk næringslivs fremstøt på det tyske marked med best mulig rådgivning, aktive profileringstiltak og konkrete samarbeidstiltak med næringslivet.

Bakgrunn: Samarbeidet mellom Innovasjon Norge, ambassaden i Berlin og generalkonsulatet i Hamburg gir positive effekter i forhold til den totale service som ytes norsk næringsliv på det tyske markedet og sikrer en enhetlig profilering av Norge i Tyskland.

En viktig del av profileringen er knyttet til Norge som reisemål. Tyskland er norsk reiselivsnærings viktigste utenlandsmarked. Sammen med norsk og tysk

reiselivsnæring gjennomfører derfor Innovasjon Norge store profilerings- og markedsføringskampanjer på det tyske markedet.

Ambassaden har det overordnede ansvar for samordning av Norges nærings- og profileringstiltak i Tyskland. Næringsrådet for Tyskland, hvor blant annet Innovasjon Norge, Eksportutvalget for fisk og representanter for næringslivet deltar, fungerer som et rådgivende kontaktorgan for ambassaden.

Tiltak:

- Samordne sentrale nærings- og profileringstiltak, hvor det er betydelige synergieffekter mellom bedriftenes markedsføring og den generelle Norgesprofileringen. Årlige fellesmøter mellom Næringsrådet og Norsk-Tysk Handelskammer. Ansvarlig: Ambassaden, generalkonsulatet, Innovasjon Norge, Eksportutvalget for fisk og nærings- og profileringsrådet for Tyskland.
- Samordne utenriksstasjonenes og Innovasjon Norges arbeid med profilering av Norge som reisemål.
Ansvarlig: Innovasjon Norge i samarbeid med ambassaden og generalkonsulatet.
- Tilrettelegge for teknologioverføring mellom norske og tyske bedrifter gjennom kontaktformidling, informasjonsspredning, seminarer og workshops. Ansvarlig: Innovasjon Norge, ambassaden og nærings- og profileringsrådet.
- Etablere nettverk og allianser mellom norske og tyske bedrifter og FoU-miljøer for å utnytte teknologiske fortrinn til å fremme internasjonalisering av norsk næringsliv. Ansvarlig: Innovasjon Norge og Norges forskningsråd.
- Bistå enkeltbedrifter med rådgivning og assistanse ved internasjonalisering mot det tyske markedet. Ansvarlig: Innovasjon Norge i samarbeid med ambassaden, generalkonsulatet og Eksportutvalget for fisk.
- Legge forholdene til rette for at bildet av Norge som et moderne, miljøvennlig og høyt utviklet industriland fester seg i tysk næringsliv, tysk media og opinionen. Ansvarlig: Ambassaden og Innovasjon Norge.
- Følge opp dialogen med Tyskland om økonomiske forhold gjennom den tysk-norske økonomiske-politiske kommisjon. Vurdere et videre bilateralt maritimt samarbeid. Ansvarlig: Nærings- og handelsdepartementet.

1.9 Regionalt samarbeid

Målsetting: Styrke samarbeidet mellom de tre nordlige tyske delstatene og norske lokale og regionale myndigheter.

Bakgrunn: Tysklands føderale system innebærer at mye kompetanse og myndighet ligger på delstatsnivå. Derfor bør man tilrettelegge for og styrke den allerede brede kontakten mellom norske og tyske kommuner, fylker og delstater. Det regionale samarbeidet med Tyskland konsentrerer seg om de tre nordtyske delstatene; Schleswig-Holstein, Hamburg og Mecklenburg-Vorpommern, som sammen har et

sterkt engasjement på det subregionale plan i Østersjøsam arbeidet. Østlandssamarbeidet har en egen samarbeidsavtale med Schleswig-Holstein.

Tiltak:

- Følge opp og videreutvikle det regionale samarbeidet med Nord-Tyskland. Ansvarlig: Utenriksdepartementet i samarbeid med Kommunenes Sentralforbund, Østlandssamarbeidet, ambassaden i Berlin og generalkonsulatet i Hamburg.
- Utnytte Norge som partnerland på Hafengeburtstag i 2011 til å styrke Østlandssamarbeidets regionale engasjement i Nord-Tyskland. Ansvarlig: Generalkonsulatet og ambassaden.
- Opprette en rubrikk for regionalt samarbeid på Norgesportalen, der norske kommuner og fylkeskommuner halvårlig oppfordres til å registrere samarbeidsprosjekter med Tyskland. Ansvarlig: Ambassaden.

1.10 Familie- og likestillingspolitikk

Målsetting: Benytte og fremme norsk familie- og likestillingspolitikk som en del av omdømmesatsingen i Tyskland.

Bakgrunn: Det er stor interesse for norsk familie- og likestillingspolitikk i Tyskland. Norge har blitt et naturlig referansepunkt i tysk debatt om kvoteringsregler, familieordninger og mannsroller. Dette er av stor verdi for Norges omdømme i Tyskland. For alvor begynte det under statsbesøket i 2007, da Barne- og likestillingsdepartementet i samarbeid med det tyske familiedepartementet arrangerte en konferanse om bedriftsøkonomisk suksess og likestillings- og familiepolitikken.

Tiltak:

- Videreutvikle samarbeidet med Tyskland om familie- og likestillingspolitikk, både nordisk og bilateralt gjennom dialog, seminarer og foredrag. Ansvarlig: Barne- og likestillingsdepartementet og ambassaden i Berlin.

1.11 Justispolitikk. Toll- og politisamarbeid

Målsetting: Fortsette det internasjonale justissamarbeidet med Tyskland. Utnytte og styrke det operative toll- og politisamarbeidet, herunder grensekontrollen, mellom Norge og Tyskland.

Bakgrunn:

Utenom Norden vil Tyskland fortsatt representere det viktigste samarbeidsland i Europa og innen Schengen-området, både i forhold til persontrafikk, men også for bekjempelse av grensekryssende kriminalitet som narkotikahandel.

Selv om både Norge og Tyskland er medlem av Schengen, vil store deler av skipstrafikken i de felles sjøområder i Nordsjøen og sørøstlige deler av Østersjøen regnes som trafikk til Schengen ytre grenser, og vil representere en felles utfordring i forhold til ulovlig innvandring og grensekryssende kriminalitet. I utviklingen av den fremtidige felles grenseovervåkning, EUROSUR, vil et bilateralt arbeid med Tyskland i de svært trafikkerte sjøområder kunne få stor betydning for evnen til å hindre kriminalitet.

Mye av narkotikasmuglingen til Norge og resten av Norden går i transitt gjennom Tyskland. Dette var en viktig faktor for at det nordiske politi- og tollsamarbeidet i Norden (PTN) siden 1984 har vært representert med en sambandsmann i Berlin. Sambandsmannen formidler relevant informasjon mellom alle de nordiske land og vertslandet. Fra 2009 har organisasjonen styrket Berlin-kontoret med en tjenestemann fra norsk tollvesen ved ambassaden for å kunne håndtere den stadig økende saksmengden, vedlikeholde og utvide det allerede eksisterende viktige kontaktnettet innen tysk toll og politi.

Tiltak:

- Fortsatt samarbeid med Tyskland i internasjonalt justissamarbeid. Ansvarlig: Justisdepartementet og ambassaden.
- Videreføre et nært samarbeid når det gjelder politiopplæring i Afghanistan der Tyskland er stor bidragsyter. Ansvarlig: Justisdepartementet, Utenriksdepartementet og ambassaden.
- Gjennomføre årlige konsultasjoner om sjøgrenseovervåkning med særlig fokus på Nordsjøen og Østersjøen. Ansvarlig: Justisdepartementet
- Invitere og legge til rette for en arbeidsgruppe for kartlegging av felles utfordringer og samarbeid mellom ulike norske og tyske myndigheter i overvåkning av sivil skipstrafikk i aktuelle sjøområder. Ansvarlig: Justisdepartementet.
- Økt operativt samarbeid mellom norske og tyske toll- og politimyndigheter, bl.a. gjennom mer oppsøkende virksomhet hos tyske myndigheter. Ansvarlig: ambassaden i Berlin og Toll- og avgiftsdirektoratet.

2. OPPFØLGING

Tiltakene som presenteres i handlingsplanen skal følges opp på en konkret og systematisk måte. For å sikre god koordinering av det bilaterale arbeidet må strategien ha en forankring i alle berørte fagdepartement. Den interdepartementale styringsgruppen står sentralt i dette arbeidet. Den har ansvaret for å gjennomgå strategien og for at de konkrete forslagene i handlingsplanen følges opp. Styringsgruppen møtes hvert halvår, vekselvis i Oslo og Tyskland, for å gjøre opp status for arbeidet med strategien og sette opp konkrete prioriteringer for det videre arbeid. Avdelingsleder for Avdeling for Europa og handel i Utenriksdepartementet leder styringsgruppen.

3. VEDLEGG

3.1 Forskning

Mye av Tysklands forskningssatsing er knyttet opp mot viktige industrier som bil, fly og romfart. I den forbindelse satses det også på IT, materialteknologi, produksjonsteknologi og energiforskning. Ved siden av disse mer etablerte industriene, satser Tyskland tungt på å utvikle en næringsrettet bioteknologi.

Tyske forskningsmiljøer er også langt fremme når det gjelder miljøforskning. Tyskland er bl.a. inne med stor tyngde i polarforskning. Tyskland har en forskningsstasjon på Svalbard og er med i samarbeidet om EISCAT, den internasjonale grunnforskningsstasjonen for avansert atmosfæreforskning på Svalbard. Videre representerer tyske vitenskapelige miljøer noe av det ypperste innen samfunnsfag og humaniora.

Tyskland er, sammen med Storbritannia, Norges viktigste samarbeidspartner innenfor EUs 6. og 7. rammeprogram for forskning. Suksessraten for prosjekter med tyske og norske deltagere er høy. I det 6. rammeprogrammet var suksessraten høyest innenfor programmene Sustainable surface transport, Aeronautics and Space, Sustainable development and eco-systems samt Food quality and safety. Så langt i det 7. rammeprogrammet har suksessraten vært høyest innenfor programmene Science in Society, Nanotechnologies- and sciences, knowledge-based multifunctional materials and new production processes and devices og Research Infrastructures. Norske og tyske forskere samarbeider også gjennom de internasjonale grunnforskningsinstitusjonene, for eksempel CERN og EMBL.

E.ON Ruhrgas-stipendprogrammene tilbyr stipendprogrammer for studenter og forskere innenfor økonomiske fag, rettsvitenskap og statsvitenskap med hovedvekt på europeiske emner. Det er foreløpig besluttet at stipendprogrammene får midler ut 2011. Ordningen administreres av Norges forskningsråd i samarbeid med Stifterverband für die Deutsche Wissenschaft.

Norges forskningsråd og DAAD har et felles stipendprogram for å fremme bilaterale tysk - norske forskningsprosjekter, mobilitetsprogrammet DAADppp. Ordningen omfatter alle fagområder. DAADppp er et nettverksprogram der norske og tyske forskernettverk får reisemidler i inntil to år for å kunne starte opp prosjektsamarbeid, med tanke på større samarbeidsprosjekter senere. Prosjektet må ledes av en erfaren forsker og ha forskningsrekrutter med i forskergruppen. Avtalen er ikke tidsbegrenset.

DAAD tilbyr også ulike typer personlige stipend til forskningsopphold i Tyskland. Felles for disse ordningene er imidlertid at norske søkere konkurrerer om stipender med søkere fra andre land.

RWE Dea stipendprogram i musikk administreres av Norges forskningsråd i samarbeid med Stifterverband für die Deutsche Wissenschaft. Målgruppen er norske musikkstudenter og yngre norske musikere som planlegger et faglig opphold i Tyskland. Programmets fokus er klassisk musikk i en videre betydning og omfatter studier innen utøvende musikk og komposisjon.

Koordinator handlingsplanen: Audhild Nydal Enger, Avdeling for Europa og handel, Europapolitisk seksjon.